

Józef Wroceński

Ks. prof. Jerzy Syryjczyk (1950-2009)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 52/1-2, 5-12

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. JÓZEF WROCEŃSKI SCJ

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

KS. PROF. JERZY SYRYJCZYK (1950–2009)

Ks. prof. Jerzy Syryjczyk urodził się 15 października 1950 roku w Wohyniu k. Radzyna Podlaskiego w diecezji siedleckiej. W roku 1957 rozpoczął naukę w Szkole Podstawowej w Radzynie Podlaskim, a następnie w miejscowym Liceum Ogólnokształcącym. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w roku 1968 wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Siedlcach. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył w 1974 roku. W tym też roku otrzymał święcenia kapłańskie i rozpoczął pracę duszpasterską jako wikariusz w parafii Łochów w diecezji siedleckiej.

W następnym roku, tj. w 1975 podjął studia prawa kanonicznego na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, które ukończył w 1978 roku z wyróżnieniem, uzyskując tytuł zawodowy magistra prawa kanonicznego. W tym samym roku rozpoczął pracę naukowo-dydaktyczną na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK jako asystent stażysta. W roku 1979 uzyskał stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Kradzież w karnym prawie kanonicznym i polskim*. Od 1 października tegoż roku został zatrudniony w charakterze adiunkta przy Katedrze Kościelnego Prawa Karnego na wspomnianym wyżej Wydziale. W tym okresie prowadził wykłady i ćwiczenia z kościelnego prawa karnego, polskiego prawa karnego, polskiego procesu karnego i ćwiczenia z prawa rzymskiego oraz proseminarium z prawa kanonicznego.

W dniu 10 stycznia 1983 r. przedłożył Radzie Wydziału Prawa Kanonicznego ATK dorobek naukowy i rozprawę habilitacyjną pt. *Apostazja od wiary w świetle przepisów kanonicznego prawa karnego. Studium prawno-historyczne*. Kolokwium habilitacyjne odbyło się

w dniu 25 maja tegoż roku, które Rada Wydziału przyjęła i oceniła pozytywnie, podejmując uchwałę o nadaniu ks. dr Jerzemu Syryjczykowi stopień doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego. Dnia 26 listopada 1984 r. Centralna Komisja do Spraw Kadr Naukowych przy Prezesie Rady Ministrów zatwierdziła powyższą uchwałę Rady Wydziału i tym samym nadano stopień naukowy.

Dnia 1 października 1985 r. ks. dr hab. Jerzy Syryjczyk został powołany na stanowisko docenta na Wydziale Prawa Kanonicznego oraz kierownika Katedry Kościelnego Prawa Karnego, zaś dnia 1 października 1991 r. na stanowisko profesora nadzwyczajnego.

Na Wydziale Prawa Kanonicznego pełnił również wiele odpowiedzialnych funkcji natury administracyjnej. W latach 1978-1983 ks. Jerzy Syryjczyk był współpracownikiem redakcji *Biuletynu Informacyjnego ATK*, następnie przez okres czterech lat (1978-1982) był członkiem Rady Wydziału jako przedstawiciel pomocniczych pracowników naukowych pełniąc również obowiązki sekretarza tejże Rady. W latach 1978-1980 był członkiem Komisji Planu Studiów Wydziału Prawa Kanonicznego, a od roku 1983 członkiem zespołu konsultacyjnego ds. opracowywania materiałów dla Rady Głównej Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Z kolei w latach 1987-1993 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Prawa Kanonicznego, a w latach 1993-1996 dziekana tegoż Wydziału.

Ks. prof. Jerzy Syryjczyk pełnił też wiele funkcji dla dobra Uczelni, najpierw ATK, a następnie UKSW. Przez kilka kadencji był członkiem Senatu ATK i rzecznikiem dyscyplinarnym ds. studentów. W latach 1989-1990 był członkiem Komisji Bibliotecznej ATK, a następnie w latach 1991-1993 przewodniczył Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej ds. Studentów. W UKSW przez dwie kadencje był członkiem Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej.

Podejmował i efektywnie sprawował wiele innych, odpowiedzialnych urzędów i funkcji powierzanych mu w Kościele Siedleckim, w Ordynariacie Polowym, czy też w ponaddiecezjalnych instytucjach kościelnych. Od roku 1984 przez dwadzieścia pięć lat pełnił urząd sędziego w Sądzie Biskupim w Siedlcach. W dniu 1 czerwca 1991 r. podjął pracę w Ordynariacie Polowym Wojska Polskiego. Biskup Polowy mianował go wikariuszem generalnym w Ordynariacie Polowym. Urząd ten sprawował przez piętnaście lat, aż do 2004 roku, kiedy przeszedł na emeryturę wojskową.

W latach 1996-2003 pełnił ponadto urząd proboszcza parafii wojskowej w Warszawie-Bemowie. Podejmował w tym czasie wielorakie inicjatywy, które zaowocowały integracją wszystkich środowisk parafian i zespoleniu parafii. Przez trzy lata był sekretarzem Zarządu Sekcji Kanonistów przy Komisji Episkopatu Polski ds. Nauki Katolickiej, a także członkiem Komisji Upowszechniania Prawa Kanonicznego w pracach II Polskiego Synodu Plenarnego. Aktywnie uczestniczył w przygotowaniu tematycznym 5. corocznej Konferencji Głównych Kapelanów Wojskowych Europy i Ameryki Północnej w Sztokholmie w 1994 r. oraz 6. takiej Konferencji odbytej w Warszawie w 1995 roku. Należy też podkreślić, że ks. Jerzy Syryjczyk, jako znawca prawa kanonicznego, położył wielkie zasługi w tworzeniu i stabilizacji wewnętrznych struktur prawnych Ordynariatu Wojska Polskiego. W uznaniu tychże zasług w 1991 r. został mianowany na stopień podpułkownika, a w 1993 r. na stopień pułkownika w Wojsku Polskim. Ponadto władza kościelna również doceniła jego pracę, bowiem w 1992 r. został mianowany Kapelanem Jego Świątobliwości Ojca Świętego, a w 2001 r. Prałatem Jego Świątobliwości Ojca Świętego. Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, a także Medalem Komisji Edukacji Narodowej i odznaczeniami wojskowymi.

Powyższe rozliczne zajęcia nie przeszkadzały ks. prof. Jerzemu Syryjczykowi oddawaniu się swojej pasji życiowej, mianowicie nauce. Należy przy tym podkreślić, że Jego zainteresowania naukowe od samego niemal początku studiów na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK koncentrowały się wokół kanonicznego prawa karnego. Opublikowany dorobek naukowy może niezbyt liczny, niemniej z punktu naukowego bogaty, znacznie poszerza i pogłębia wiedzę kanoniczną i nie tylko. W Jego publikacjach uwidacznia się gruntowne podejście do rozpatrywanych zagadnień oraz wnikliwe, zarówno pod względem merytorycznym, jak i formalnym ich przedstawianie. Wydaje się, że ukierunkowanie Jego zainteresowań w działalności naukowo-badawczej było podyktowane trzema okolicznościami, mianowicie: koniecznością pogłębiania problemów wchodzących w zakres wykładanych przedmiotów, potrzebą ukazywania systemów prawa bądź nowych problemów prawnych w związku z dokonującą się reformą kościelnego prawa karnego, czy też samej jego reformie oraz zapotrzebowaniem na szersze badania historyczno-

-prawne. Prace ks. prof. Jerzego Syryjczyka odznaczają się pogłębionym aspektem historycznym i wykazują postępujące rozszerzanie problematyki badawczej na inne systemy prawa, zwłaszcza polskiego prawa karnego oraz najbliższej związanej z kanonistyką prawa rzymskiego. Wyrazem tego jest rozprawa doktorska zatytułowana *Kradzież w karnym prawie kanonicznym i polskim*, mps, s. 267, a przede wszystkim rozprawa habilitacyjna pt. *Apostazja od wiary w świetle przepisów kanonicznego prawa karnego. Studium prawnohistoryczne*, Warszawa 1984, s. 236, która w znacznej swej części poświęcona jest studiom porównawczym dwóch systemów prawnych: kościelnego i rzymskiego. Powyższe opracowania wniosły znaczny wkład w dziedzinę kościelnego prawa karnego, bowiem zarówno problem kradzieży w prawie kościelnym i polskim, jak i problem apostazji nie były dotąd tak wyczerpująco opracowane w literaturze kanonistycznej. Zwłaszcza monografię habilitacyjną ks. Jerzy Syryjczyk oparł na gruntownie zbadanym materiale źródłowym z zakresu prawa rzymskiego i kanonicznego. Stanowi ona nie tylko wyczerpujące opracowanie tematu, ale zwłaszcza w rozdziale pierwszym i trzecim istotne rozwinięcie problematyki. Dotyczy to w pierwszym przypadku poszerzenia bazy źródłowej, w drugim rozwinięcia zagadnienia winy. Ksiądz Profesor wykazał, w jaki sposób kościelne prawo karne w ciągu dziejów Kościoła, od jego początków po czasy najnowsze przeciwstawiało się apostazji i chroniło dobro wiary. A ponieważ apostazja w czasach rzymskich była uważana również za przestępstwo o charakterze państwowym uwzględnił także przepisy prawa rzymskiego. W ten sposób ukazał wzajemny wpływ prawa rzymskiego i prawa kanonicznego w kwestii apostazji.

Podobne walory naukowe posiadają inne opracowania z okresu przedhabilitacyjnego, opublikowane przed promulgacją nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego, do których należy zaliczyć między innymi: *Stan wyższej konieczności w prawie karnym kanonicznym*, Prawo Kanoniczne 25(1982) nr 1-2, s. 281-299; *Problem apostazji od wiary w projektach nowego prawa kościelnego*, Prawo Kanoniczne 25(1982) nr 3-4, s. 177-185; *Ochrona wolności przy wyborze stanu duchownego w świetle kan. 2352*, Prawo Kanoniczne 25(1982) nr 3-4, s. 187-197, w których ks. Jerzy Syryjczyk uwzględnił głównie aktualny stan prawny omawianych zagadnień, ale sięgnął także do dawnego prawa kościelnego oraz wykazał zainteresowanie problematyką nowej kodyfikacji prawa kanonicznego.

Kolejne publikacje ks. Jerzego Syryjczyka świadczą o tym, że głównym przedmiotem Jego badań naukowych, o czym już wyżej wspomniano, były problemy kanonicznego prawa karnego, czy to natury ogólnej mające charakter zasady, czy też konkretne kwestie. Na nich koncentrował swoją uwagę. Wśród tych pierwszych na uwagę zasługują następujące opracowania: *Pojęcie przestępstwa w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, Prawo Kanoniczne 28(1985) nr 1-2, s. 85-96; *Wymiar kar „latae sententiae” w świetle przepisów Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, Prawo Kanoniczne 28(1985) nr 3-4, s. 41-64; *Pojęcie ekskomuniki w świetle zadań pastoralnych Kościoła w projekcie prawa karnego z 1973 r. oraz Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, Prawo Kanoniczne 32(1989) nr 1-2, s. 127-156; *Niektóre gwarancje sprawiedliwego wymiaru kar w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, Prawo Kanoniczne 34(1991) nr 3-4, s. 147-163; *Zagadnienia kościelnego prawa karnego w świetle publikacji zawartych w kwartalniku „Prawo Kanoniczne”*, Prawo Kanoniczne 51(2008) nr 1-2, s. 75-112. Analizie konkretnych problemów i poszukiwaniu sposobów ich rozwiązania zostały poświęcone następujące prace: *Profanacja Eucharystii według karnego ustawodawstwa kanonicznego i polskiego prawa karnego*, Prawo Kanoniczne 29(1986) nr 3-4, s. 173-208; *Kara ekskomuniki a pełna wspólnota kościelna według Kodeksu Prawa kanonicznego z 1983 roku*, Prawo Kanoniczne 33(1990) nr 3-4, s. 173-196; *Krzywoprzysięstwo w systematyce kanonicznego prawa karnego*, Prawo Kanoniczne 34(1991) nr 1-2, s. 121-134; *Ochrona tajemnicy spowiedzi w świetle kanonicznego prawa karnego*, Prawo Kanoniczne 44(2001) nr 1-2, s. 111-124; *Powrót do przestępstwa w ujęciu prawa kanonicznego*, Prawo Kanoniczne 48(2005) nr 3-4, s. 151-174; *Ochrona karna prawa do życia w KPK z 1983 roku*, w: *Ochrona funkcji prokreacyjnej rodziny*, red. A. Dziega, J. Krukowski, M. Sitarz, Sandomierz 2006, s. 70-103; *Troska Kościoła o katolickie wychowanie dzieci w kanonicznym prawie karnym*, Prawo Kanoniczne 30(1987) nr 3-4, s. 203-229.

Problematyka z zakresu kanonicznego prawa karnego, chociaż niewątpliwie stanowiła zasadniczy przedmiot pracy naukowo-badawczej nie wyczerpywała jednak zainteresowań naukowych ks. Jerzego Syryjczyka. Włączając się w nurt pokodeksowych opracowań opublikował szereg interesujących rozpraw poświęconych omówieniu nowych instytucji, czy też ważnych kwestii z życia Kościoła. Były to prace z zakresu ustroju Kościoła, prawa o sakramentach, prawa

małżeńskiego, czy też z zakresu posługi nauczania. Spośród tych prac należy wymienić przede wszystkim: *Kompetencje wikariusza generalnego*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej* (red. J. Krukowski, K. Warchałowski), Warszawa 2003, s. 37-73; *Sakrament pokuty w karnym prawie kanonicznym*, w: *Duszpasterstwo w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, red. J. Syryjczyk, Warszawa 1985, s. 279-289; *Ochrona wiary w kanonicznym prawie karnym*, w: *Między prawowiernością a swobodą poszukiwań teologicznych*, red. A. Kaczor, Lublin 2003, s. 51-68; *Prawo małżeńskie według Kodeksu Jana Pawła II*, *Chrześcijanin a Współczesność* 11(1985) 3, s. 23-31; *Przepowiadanie słowa Bożego i nauczanie katechetyczne według norm nowego prawa kościelnego*, w: *Duszpasterstwo w świetle nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, red. J. Syryjczyk, Warszawa 1985, s. 126-138; *Nauczanie katechetyczne w świetle przepisów prawa kanonicznego*, *Prawo Kanoniczne* 30(1987) nr 1-2, s. 187-197; *Kodeks Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, *Chrześcijanin a Współczesność* 8(1984), s. 62-70, czy też *Wkład ks. prof. Mariana Myrchy do nauki kościelnego prawa karnego*, *Prawo Kanoniczne* 29(1986) nr 1-2, s. 19-41.

Szczególnej jednak uwagi wymagają pogłębione opracowania monograficzne, które służą jako podręczniki do nauki kanonicznego prawa karnego. Wymienić tu należy takie pozycje książkowe jak: *Kanoniczne prawo karne. Część szczególna*, Warszawa 2003, s. 219 oraz *Sankcje w Kościele. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 335. W pierwszym z nich ks. Jerzy Syryjczyk uczynił przedmiotem analizy prawno-karnej przepisy zawarte w części II, księgi VI Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz przepisy promulgowane po 1983 roku. Przedmiot opracowania ze względu na tematykę tworzy zwartą całość. W drugim opracowaniu, stanowiącym komentarz do części I, księgi VI Kodeksu Prawa Kanonicznego, uwzględnił On ogólne założenia przyświecające pracom nad reformą prawa karnego, którymi kierowała się Papieska Komisja Odnowy Kodeksu Prawa Kanonicznego. W ten sposób opracowanie ukazuje zasadnicze elementy, które modyfikują kształt prawa karnego w Kościele w porównaniu z poprzednio obowiązującym Kodeksem z 1917 roku. Wymienione opracowania nie są tylko zwykłym komentarzem obowiązujących przepisów kodeksowych, bowiem Ks. Jerzy Syryjczyk dołączył do nich aparat naukowy, tj. przypisy i wykazy najnowszej literatury, przez co należy je zaliczyć do monografii akademickich.

Publikacje te mają duże znaczenie zarówno naukowe, jak i dydaktyczne oraz praktyczne, zwłaszcza dla pracowników sądów kościelnych i spowiedników.

Podsumowując twórczość naukową ks. prof. Jerzego Syryjczyka należy podkreślić fakt, że ciągle poszerzał On pole swoich zainteresowań badawczych, podejmując coraz trudniejsze zadania. Wykazywał On zdolność wnikliwych analiz szczegółowych zagadnień związanych z kanonicznym prawem karnym. Można, więc mówić nie tylko o Jego twórczym wkładzie w rozwój kościelnego prawa karnego, ale też o cennej kontynuacji działalności swego „Mistrza”, ks. prof. Mariana Myrchy w badaniach porównawczych, najbardziej bliskich polskiej kanonistyce, współczesnych systemów prawnych. W kwestiach spornych dokładnie przedstawiał opinie różnych autorów, zajmując wobec nich krytyczne stanowisko. W sposób wyważony i dobrze udokumentowany wyrażał też swoje stanowisko. Do walorów merytorycznych opracowań Księdza Profesora należy zaliczyć posługiwanie się językiem zwięzłym i prawniczym, aczkolwiek jasnym i zrozumiałym.

Ks. prof. Jerzy Syryjczyk posiadał również doświadczenie i osiągnięcia w zakresie działalności dydaktyczno-wychowawczej. Podczas trzydziestu lat pracy na uczelni wyższej prowadził wykłady i ćwiczenia z wielu dyscyplin prawnych. Zarówno wykłady jak i ćwiczenia oraz seminarium naukowe cieszyły się wśród studentów wielkim uznaniem, ponieważ ciągle On podejmował wysiłek dostosowywania ich do poziomu uniwersyteckiego. Nie poprzestawał na wiedzy podręcznikowej, lecz ustawicznie i gruntownie starał się uzupełniać i poszerzać o nowe spostrzeżenia na omawiane zagadnienia. Wyrażało się to przede wszystkim w przybliżaniu słuchaczom literatury obcojęzycznej i w poszukiwaniu nowych form prowadzenia zajęć. To też przede wszystkim miał na uwadze opracowując i publikując ostatnie monografie zawierające komentarze do przepisów kanonicznego prawa karnego. Ponadto organizował i kierował pracami naukowo-badawczymi studentów. Pod Jego kierunkiem powstało kilkadziesiąt prac magisterskich. Wypromował kilku doktorów. Brał udział w kilku przewodach doktorskich w charakterze recenzenta. Zważywszy na fakt, że prace doktorskie z kanonicznego prawa karnego są nieliczne w polskiej kanonistyce, należy to uznać za sukces. Występował też jako recenzent w nielicznych przewodach habilitacyjnych.

Aktywnie uczestniczył Ksiądz Profesor w konferencjach i sympoziach kanonistów organizowanych w ATK, a następnie w UKSW, jak i w innych ośrodkach naukowych w Polsce i za granicą wygłaszając referaty naukowe. Był też członkiem towarzystw naukowych, m.in. Stowarzyszenia Kanonistów Polskich.

Śp. ks. prof. Jerzy Syryjczyk był człowiekiem i kapłanem o wielkiej wiedzy i wysokiej kulturze osobistej i wnikliwym umyśle, co ujawniało się szczególnie podczas dyskusji i debat naukowych. Nigdy nie żywił jakichkolwiek uraz wobec swoich adwersarzy. Stanowisko przeciwne pobudzało go raczej do nowych poszukiwań i przemyśleń. Wielkość Jego człowieczeństwa i kapłaństwa ukazała się wyraziście podczas choroby, której doświadczył w ostatnich miesiącach swego życia. Takim pozostanie w pamięci Kolegów i Studentów Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie, natomiast to, czego dokonał w swoim życiu dla dobra nauki i Kościoła będzie utrzymywało pamięć o Nim w przyszłych pokoleniach.